

Justitiedepartementet

Dnr Ju2024/02164

ju.remissvar@regeringskansliet.se

2025-01-24

SweFinTechs remissvar på betänkandet “Ett nytt konsumentkreditdirektiv” (SOU 2024:69)

Om SweFinTech

The Swedish Financial Technology Association (“SweFinTech”) är en branschförening för svenska fintechbolag och samlar 100 bolag inom branschen. Vi samlar företag inom betalningar, krediter, crowdfunding, investeringar med mera och vårt syfte är att stärka det svenska ekosystemet och skapa en välfungerande marknad för svenska fintechbolag.

Övergripande ansats

SweFinTech tackar för möjligheten att få lämna remissvar Konsumentkreditutredningens betänkande Ett nytt konsumentkreditdirektiv (“**Utredningen**”). Vi välkomnar en översyn av lagstiftningen för att stärka konsumentskyddet och harmonisera de svenska reglerna med det nya konsumentkreditdirektivet (“**CCD2**”).

Utredningens förslag väcker ett flertal frågor och synpunkter.

För det första, Utredningen föreslår en handpenning om 20% oavsett belopp för endast vissa typer av krediter, inklusive “köp nu, betala senare”. Detta kommer leda till onödig byråkrati och friktion i köpprocessen som minskar användarvänligheten för kunder att testa och utvärdera ett köp utan att på förhand binda upp sig ekonomiskt.

För det andra, föreningen vill även framhäva vikten av att likvärdiga krediter omfattas av samma krav oavsett vem som tillhandahåller dem.

För det tredje, kravet på 30 dagars förhandsmeddelande innan en minskning av kontokredit anser vi är problematisk ur ett konsumentperspektiv. Kreditgivare måste ha möjlighet att

agera omedelbart vid tecken på finansiell oro hos konsumenten – inte först efter 30 dagar – annars finns det en risk att konsumentens skuldsituation snabbt förvärras.

För det fjärde, ta bort kravet på märkningen “Observera! Att låna kostar pengar” för ränte- och kostnadsfria krediter, då det kan vilseleda konsumenter.

För det femte, Utredningen föreslår skärpta kreditprövningsregler, vilket på nytt påtalar behovet av ett heltäckande och uppdaterat nationellt skuld- och kreditregister.

Avslutningsvis, det finns ett motstridigt förslag till utredningen som lagts av Finansdepartementet, promemorian “Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden” (“**Promemorian**”). Utredningen föreslår att vissa konsumentkrediter blir reglerade i en ny lag, Lagen om viss verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter (**LVBK**), medan Promemorian lagt ett förslag om att endast kreditinstitut ska få ge ut och förmedla konsumentkrediter. Promemorian väcker ett antal frågor som berör implementeringen av CCD2 i svensk lag, särskilt i relation till artikel 37 i CCD2, då föreningen anser att Promemorian bryter mot denna artikel. Föreningen anser att denna konflikt inte analyserats tillräckligt i Utredningen.

Likvärdiga krediter bör omfattas av samma regler – oavsett vem som tillhandahåller dem

Vi välkomnar att fler typer av kredit som exempelvis “köp nu, betala senare” (BNPL) regleras genom CCD2 och därmed får ett stärkt konsumentskydd. Förslaget från Utredningen medför dock att identiska kreditlösningar regleras olika beroende på vem som tillhandahåller krediten, vilket framgår av (1.1 Förslag till konsumentkreditlag, 1 kap, 5 §).

En ränte- och kostnadsfri kredit som erbjuds direkt av en butik omfattas inte av kraven på konsumentskydd i CCD2. Däremot omfattas en identisk kredit från en tredje part fullt ut, till exempel en bank. Denna inkonsekvens innebär varierande konsumentskydd där konsumenten har lägre skydd vid köp av kredit i butik till skillnad mot köp via tredje part, vilket kan undergräva tilltron till regelverket.

Vi anser att det är rimligt att säkerställa att likvärdiga produkter omfattas av samma skydd oavsett vem som tillhandahåller tjänsten. Detta stärker konsumentskyddet och gör det likvärdigt samt skapar en rättvis konkurrensmarknad för alla aktörer. I Storbritannien har en sådan undantagsregel identifierats som en risk för både konsumenter och konkurrens¹, och samma fråga har diskuterats i Bryssel, där det för CCD2 lämnats över till medlemsstaterna att besluta om undantaget.

Om 20 procent kontantinsats vid alla köp av vara på kredit

I utredningen framhålls kravet på 20 procents obligatorisk handpenning enligt (1.1 Förslag

till konsumentkreditlag, 4 kap, 20 §) för köp av varor på kredit oavsett belopp. Med CCD2:s nya förslag omfattas nu även "köp nu, betala senare" (BNPL) och andra kortfristiga krediter, som fakturaköp av kravet. Dock gäller detta inte kontokredit/kreditkort.

Detta innebär att fördelen med BNPL-lösningar begränsas när kunden vid varje köp måste lägga 20% i handpenning, få hem varan, testa den och eventuellt ångra sitt köp. Kunden blir då bunden till en kreditprocess att få tillbaka sin handpenning och företaget får en ytterligare administration. Denna onödiga begränsning frustrerar inte bara konsumenter utan inskränker också deras möjlighet att välja den betalningslösning som passar dem bäst, vilket i slutändan undergräver en sund konkurrens på marknaden. Om detta krav kvarstår riskerar det att skapa onödig byråkrati och friktion i köpprocessen, vilket minskar användarvänligheten och kundnöjdheten, särskilt när konsumenter allt mer förväntar sig smidiga betalningslösningar och inte att behöva betala 20 % handpenning oavsett köp. Utredningens förslag är både oproportionerligt och föråldrat. Handpenningskravet avser en äldre bestämmelse i konsumentkreditlagen som inte har omvärderats i ljuset av CCD2- men vilket borde ha beaktats om detta är rimligt oavsett belopp.

Samtidigt är förslaget om striktare regler för kreditprövningar ett positivt steg. Om en kreditprövning visar att en konsument är kreditvärdig för hela köpesumman, blir ett obligatoriskt krav på handpenning överflödigt. Vår uppfattning är därför att denna bestämmelse bör tas bort helt.

Det är nödvändigt med en direkt sänkning av kreditlimit

Kravet på 30 dagars förhandsmeddelande innan en minskning av kontokredit anser vi är problematisk ur ett konsumentperspektiv. Kreditgivare måste ha möjlighet att agera omedelbart vid tecken på finansiell oro hos konsumenten – inte först efter 30 dagar – samtidigt som de behåller en skyldighet att informera konsumenten om sänkningen när den träder i kraft. Till exempel, om en konsument har en kreditlimit på 100 000 kronor och successivt har gjort köp men plötsligt börjar missa betalningar och ackumulerar mer skuld, kan situationen snabbt förvärras. Konsumenten kan nu ha exempelvis 60 000 kronor i skuld, med fakturor skickade till inkasso. Vid den tidpunkten är det avgörande att kreditgivaren omedelbart kan sänka limiten för att förhindra att konsumenten tar på sig ytterligare skuld genom fortsatta köp.

Vi uppmanar därför regeringen att se över detta i den svenska lagstiftningen och tillåta omedelbara minskningar av kontokredit för att underlätta för konsumenter som hamnar i en ohållbar situation.

Ta bort kravet på märkningen “Observera! Att låna kostar pengar” för ränte- och kostnadsfria krediter

Konsumenter riskerar att bli vilseledda med kravet på att använda frasen “*Obs! Att låna kostar pengar*” även för ränte- och kostnadsfria krediter. Det påverkar deras förmåga att fatta välgrundade beslut om betalningslösningar. För ränte- och kostnadsfria kreditlösningar, där konsumenten inte ådrar sig några kostnader, är detta särskilt problematiskt eftersom det skapar en falsk uppfattning om att sådan kredit medför en ekonomisk börda.

Dessutom finns det en risk att denna typ av generiska varningar kan göra konsumenter avtrubbade inför de faktiska riskerna med olika typer av krediter. En jämförelse kan göras med de “cookie-meddelanden” som infördes genom GDPR. Dessa har i praktiken resulterat i en “tick-the-box”-övning snarare än att konsumenterna verkligen förstår informationen som presenteras för dem. En akademisk studie visade att cookiemeddelanden inte har påverkat konsumenternas attityder till integritet; tvärtom blev konsumenter istället ännu mer vana vid användningen av cookies².

På samma sätt, om samma varningstext används för både hög- och lågriskkrediter, kan det bli svårt för konsumenter att skilja mellan vilka produkter som medför större risker eller högre kostnader. Detta underminerar syftet med tydliga varningar och kan leda till att konsumenter förbiser de verkliga riskerna med högriskkreditprodukter.

Vi föreslår därför att formuleringen “Att låna kostar pengar” begränsas till krediter där faktiska kostnader uppstår, medan ränte- och kostnadsfria krediter undantas från detta krav. Detta tillvägagångssätt skulle säkerställa att konsumenterna får korrekt, relevant och proportionerlig information, vilket hjälper dem att fatta informerade beslut och förstå skillnaderna mellan och att det finns olika typer av krediter.

Utredningens förslag om ett LVBK är bättre för konsumenten

Utredningen föreslår att LVBK bör avskaffas och att konsumentkrediter istället regleras näringsrättsligt i nya lagen om viss verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter (LVBK). Föreningen anser att Utredningens förslag är att föredra framför finansdepartementets förslag i Promemorian “Stärkt konsumentskydd på kreditmarknaden”. Promemorian innebär att utbudet av oberoende förmedlingstjänster upphör, vilket påverkar konsumentens förhandlingsposition negativt. Således behöver kreditförmedlare regleras i en näringsrättslig lag lik LVBK som föreslås av Utredningen.

Kreditförmedlare ger inte ut egna lån utan är en jämförelsetjänst (likt Hotels.com eller Flygresor.se) där konsumenter på ett tydligt och transparent sätt kan jämföra kreditgivare

och låneerbjudanden med endast en UC, kostnadsfritt och utan dolda avgifter. Genom kreditförmedlare ges konsumenterna fler låneerbjudanden som leder till en ökad konkurrens bland kreditgivare vilket över tid påverkar räntor och lånevillkor till fördel för konsumenterna. Att eliminera jämförelsemomentet skulle minska konkurrensen på kreditmarknaden vilket kan resultera i högre kostnader för konsumenterna. Konsumenterna hänvisas ofta av myndigheter att jämföra lån för att finna alternativ som sänker deras lånekostnader.

Kreditprövningsreglerna i avsaknad av skuldregister

Utredningen skärper kraven för kreditprövning, som ska "...grundas på nödvändiga och relevanta uppgifter om konsumentens ekonomiska förhållanden" och ska även vara *grundlig* och göras utefter konsumentens intresse. Som led i detta ska bolagen under en kreditprövning kontrollera "... konsumentens inkomster, som utgifter, tillgångar och skulder samt uppgifter om andra ekonomiska åtaganden". I Sverige saknas förutsättningarna att göra en ordentlig och grundlig kreditprövning idag mot bakgrunden av att det inte finns ett heltäckande och dagligt uppdaterat skuld- och kreditregister som är obligatoriskt att använda vid kreditprövning. När lagkraven skärps är det viktigt att förutsättningarna finns för att kunna möta dem.

SweFinTech har drivit på för införandet av ett skuld- och kreditregister i flera år, likaså har myndigheter och företag gjort det. Under november 2024 gav majoriteten i riksdagen ett tillkännagivande till regeringen att införa ett skuld- och kreditregister.

Utredningen saknar en djupare analys av Art 37 CCD2 i ljuset av andra regeringsförslag

Artikel 37 i det nya direktivet innehåller regler om att kreditgivare och kreditförmedlare ska vara godkända och registrerade. Enligt artikel 37.1 ska medlemsstaterna säkerställa att kreditgivare och kreditförmedlare omfattas av ett tillfredsställande godkännandeförfarande, av registreringsarrangemang och av tillsynsarrangemang som inrättats av en oberoende behörig myndighet.

Utredningen har haft som uppdrag att analysera och föreslå vilka författningsförändringar och andra åtgärder som behövs för att genomföra CCD2 i svensk rätt. Utredningen saknar en närmare analys av införlivningen av artikel 37 i ljuset av Finansdepartementets förslag om att upphäva lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter ("LVK") och att endast kreditinstitut ska få lämna och förmedla krediter.

Utredningen borde ha inkluderat en analys utifrån artikel 37 i CCD2 för att se om förslaget är förenligt med denna bestämmelse. Det är en förutsättning för en korrekt implementering av

artikel 37. Men även för att förstå tillämpningsområdet för den generella tillståndsplikt som föreslås i det nya 3 a kap. i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

Utredningen bör ha analyserat artikel 37 i relation till promemorian av följande anledningar:

För det första, enligt CCD2 definieras kreditförmedlare som en fysisk eller juridisk person **som inte handlar i egenskap av kreditgivare** eller notarie. I skäl 83 framgår vidare att Medlemsstaterna bör säkerställa att kreditgivare och **kreditförmedlare, inklusive andra tillhandahållare än kreditinstitut**, omfattas av ett lämpligt godkännandeförfarande, som innefattar ett auktorisationsförfarande eller registrering av andra tillhandahållare än kreditinstitut och arrangemang för tillsyn av en behörig myndighet, samt att detta krav inte gäller kreditinstitut som redan omfattas av separata regelverk.

Att endast kreditinstitut får driva näringsverksamhet som har till ändamål att förmedla krediter till konsumenter strider därför mot CCD2 eftersom direktivet kräver att andra aktörer än kreditinstitut ska omfattas av lämpligt godkännandeförfarande och stå under tillsyn enligt Art.37. Det strider även mot CCD2:s intention vars avsikt är att skapa separata regelverk för dessa olika kategorier av tillhandahållare av krediter.

För det andra, när CCD2 föreskriver att medlemsstater ska införa en *tillfredställande* godkännandeförfarande för kreditförmedlare, innebär detta att processen måste vara anpassad till kreditförmedlars kategori. I juridiska termer innebär en "tillfredställande" godkännandeförfarande att regelverket måste respektera EU:s rättsprinciper, inklusive proportionalitetsprincipen och principen om likabehandling.

För det tredje, bör ett "tillfredsställande" godkännandeförfarande tolkas i ljuset av målen med CCD2, nämligen att det rättsliga ramverket för konsumentkrediter inte bara ska "öka kundförtroendet och skyddet" (skäl 9), utan också underlätta gränsöverskridande handel, minimera konkurrensnedvridningar och skapa lika villkor för företag (skäl 6 och 9).

För det fjärde, Finansdepartementets förslag strider mot artikel 37 i CCD2 eftersom det behandlar kreditförmedlare på samma sätt som kreditinstitut, trots att de inte ger ut egna krediter. De stränga kraven som tillkommer ett kreditinstitutstillstånd gör att det strider mot de EU-rättsliga principerna om proportionalitet och likabehandling att införa sådana krav. Förslaget kan därför inte anses vara "tillfredsställande" i den mening som avses i artikel 37 i CCD2 och således inte heller förenligt med artikel 37.

För det femte, att endast kreditinstitut får driva näringsverksamhet som har till ändamål att förmedla krediter till konsumenter höjer trösklarna för nya aktörer och skapar således negativa effekter för både konkurrens och innovation. Detta riskerar att slå hårt mot

fintechbolag och andra mindre aktörer.

För det sjätte, Utredningen har inte utrett huruvida det är förenligt med CCD2 att begränsa rätten att bedriva kreditförmedling till enbart svenska eller utländska kreditinstitut. En sådan analys krävs för en korrekt implementering av artikel 37 CCD2.

Begränsning för utländska kreditförmedlare att verka i Sverige – ett hinder mot EU-rättens principer om fri rörlighet

Finansdepartementets förslag innebär att endast svenska eller utländska kreditinstitut får driva näringsverksamhet som har till ändamål att lämna eller förmedla krediter till konsumenter i Sverige. Detta innebär en de facto-exkludering av utländska kreditförmedlare, som inte är kreditinstitut, från den svenska marknaden, eftersom de inte kan uppfylla kraven på att vara registrerade som ett kreditinstitut.

För det första, det står i direkt strid med EU:s principer om fri rörlighet för tjänster och etableringsfrihet enligt artikel 56 och 49 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF). EU-domstolen har i flera avgöranden fastställt att nationella regler som i praktiken hindrar utländska tjänsteleverantörer från att verka på en inhemsk marknad utgör ett hinder mot den fria rörligheten, om det inte kan motiveras av tvingande skäl av allmänintresse och om åtgärderna inte är proportionerliga.

För det andra, CCD2 understryker vikten av att främja en inre marknad för konsumentkrediter och att underlätta gränsöverskridande verksamhet. I skäl 6 och 9 betonas att regelverket inte bara ska skydda konsumenter utan även underlätta för företag att verka över gränserna. Förslaget från Finansdepartementet strider mot dessa mål genom att höja trösklarna för utländska kreditförmedlare att verka i Sverige, vilket snedvrider konkurrensen och hämmar innovation.

För det tredje, för att säkerställa att den svenska implementeringen av CCD2 är förenlig med EU-rätten och principerna om fri rörlighet bör Utredningen inkludera en mekanism som möjliggör för utländska kreditförmedlare att verka i Sverige, förutsatt att de uppfyller krav på registrering och tillsyn enligt svensk lag. Ett sådant tillvägagångssätt skulle också ligga i linje med CCD2:s intention att skapa lika villkor för aktörer på kreditmarknaden och stärka konsumenternas tillgång till kreditförmedlingstjänster.

Roslana Cederhage
Generalsekreterare
SweFinTech